

Zelf een moreel beraad houden

Gert van Dijk

Disclosure belangen spreker

(potentiële) belangenverstrengeling	Geen
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Geen

Casus

Tijdens de dienst op de HAP word je geroepen bij dhr. H, 82 jaar, die 'erg benauwd is en pijn heeft'.

Hij blijkt al jarenlang COPD en hartfalen te hebben, en is nu duidelijk in de stervensfase. Er is geen behandelbeleid afgesproken.

De familie ontkent dat dhr. stervende is en eist dat hij nog wordt ingestuurd naar het ziekenhuis. 'Misschien kunnen die nog iets doen'. 'We moeten alles doen om zijn leven te redden.'

Wat is een ethisch dilemma?

- Een ethisch dilemma ontstaat als er een botsing is tussen verschillende morele waarden
- Die verschillende waarden vragen om verschillend handelen
- Geen 'goede' oplossing: elke keuze gaat ten koste van een andere waarde

'Wel insturen': gaat in tegen waarde 'weldoen'

'Niet insturen': gaat in tegen waarde 'respecteren wensen naasten' / het leven in stand houden

Ethisch dilemma (Mag ik ...?)

Waarde

- Norm
- Handelingsoptie

Waarde

- Norm
- Handelingsoptie

**Afwegingen:
bijv. Proportionaliteit /subsidiariteit**

KNMG-Stappenplan

Waarom een stappenplan?

- Iedereen heeft ethische standpunten, meningen en ideeën over [x]. En iedereen kan de regels volgen als ie dat wil. Maar kun je die standpunten en regels ook verdedigen/uitleggen?
- Een moreel dilemma kent geen ‘goede’ oplossing!
- Er bestaan wel goede en slecht beargumenteerde oplossingen:

- *“Dat heb ik van huis uit meegekregen”*
- *“Dat staat in mijn heilige boek”*
- *“Dat komt mij het beste uit”*
- *“Eh, nou, dat is dus gewoon mijn mening...!”*
- *“Dat heeft de KNMG zelf gezegd.”*

Toelichting stappenplan (1)

Doel:

- Gestructureerd gesprek
- Gedachtegang

Geschikt voor:

- Nadenken over een concreet probleem
- Casusbespreking (op een afdeling, in een team, ...)
- In je eigen hoofd omgaan met een moreel dilemma

Minder geschikt voor:

- Nadenken over algemene morele vragen of beleidsvragen (moeten we abortus legaliseren?)
- Algemene discussie over normen en waarden, morele uitgangspunten, visie

Toelichting stappenplan (2)

- Stappenplan is een instrument, het helpt structureren maar levert niet automatisch 'het juiste antwoord' op
- Kwaliteit van de besluitvorming hangt af van de argumentatie
- Oefening baart kunst!

Moreel beraad

Nu is het tijd om te oefenen!!

Een oefening

Don't just do something...

nm5

...stand there!

De casus van dr. B.:

Een huisarts krijgt een verzoek om euthanasie. Er lijken nog redelijke alternatieven te zijn, maar patiënt weigert daaraan mee te werken.

De casus:

Een SCEN arts wordt gebeld door een huisarts met een vraag om steun.

Het gaat om een verzoek om hulp bij zelfdoding van een man van 85 jaar, de heer V. Dhr. V. heeft visus- en gehoorproblemen, en is beperkt in zijn mobiliteit. Maar dhr. V. weigert interventies die zijn lijden mogelijk zouden kunnen verlichten. Omdat uit het eerste gesprek met de huisarts blijkt dat het om een nogal complexe situatie gaat vraagt de SCEN-arts aan de huisarts om schriftelijk zijn steunvraag toe te lichten. De SCEN-arts ontvangt dan het volgende:

Ziektegeschiedenis:

- 2001 B-cel Non Hodgkin Lymfoom: volledige remissie
- 2008 Presbycusis , hoortoestellen bdz . Links een perforatie trommelvlies tgv eerder behandeld cholesteatoom.
- 2010 Wilsverklaring
- 2010 Ernstige visusstoornis: amblyopie OD (VOD:0,3)met cataract, geen extractie wegens kans op complicaties
- 2011 Milde geheugenproblemen
- 2012 overlijden echtgenote
- mei 2021: controle oogarts en daarna second opinion in ander ziekenhuis wegens visusdaling OS: epiretinale fibrose met maculapucker; VOS :0,4 Advies: vitrectomie links
- oktober 2021 prostaat hypertrofie met suprapubische katheter
- maart 2022 klein herseninfarct met enige apraxie en loopstoornissen.

Stap 1, Verkennen: wat wil je nog weten?

- Feitelijke, moreel relevante vragen die je nodig hebt voor het formuleren van het morele dilemma
- **Niet:** wat voor werk deed dhr.?
- **Wel:** welke alternatieven zijn er nog en waarom weigert dhr. die?

Stap 2: Formuleer het dilemma:

- Pas op met ‘kunnen’ en ‘moeten’!

Niet:

- ‘Tot hoever reikt mijn verantwoordelijkheid...?’
- ‘Waar liggen mijn grenzen?’
- ‘Hoe ga ik hier mee om?’
- ‘Hoe ver ga je met het beschermen van...?’
- ‘Moet iedereen zomaar...?’
- ‘Is de dood niet te maakbaar...?’

Schets een handelingsperspectief: doe ik A of B?

Maak het zo concreet en zo klein mogelijk!

Stap 2: het morele dilemma in deze situatie is:

Stap 3: Analyseren

- Welke morele waarden en normen (en van wie!) spelen in dit dilemma een rol?

Stap 4: afwegen

- Welke waarde(n) moeten in deze situatie prevaleren (en waarom?)
- Proportionaliteit: is er een redelijke verhouding tussen het doel en het ingezette middel?
- Subsidiariteit: kies het minst ingrijpende middel om een bepaald doel te bereiken

Stap 5: Besluiten

→ Welk advies geef je aan de arts?

- NIET 'meeste stemmen gelden'
- Geen consensus, wel een goed beargumenteerde beslissing waar iedereen mee kan leven
- Degene die verantwoordelijk is voor de beslissing/het dilemma heeft ingebracht neemt het besluit en beslist of hij verder kan met de uitkomst

Stap 6: Evalueren

- Wat ga je doen om de schade te beperken?
- Hebben we iets geleerd? Hadden we het eerder anders moeten doen?

Dus:

- Neem even de tijd voor reflectie
- Bedenk of je genoeg informatie hebt
- Formuleer het dilemma zo eenvoudig mogelijk: Doe ik A of B?
- Geef argumenten voor A en B
- Bedenk dat je het nooit goed doet!
- Maar dat je het wel goed moet kunnen uitleggen

14 juni 2022

Zelf een moreel beraad houden

knmg

Welke vragen zijn er nog?

16 november
2022

Zelf een moreel beraad houden

knmg

Zelf een moreel beraad houden

Gert van Dijk

